

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Απόφασης του Συμβουλίου για τη θέσπιση μεσοπρόθεσμου προγράμματος κοινοτικής δράσης σχετικά με μέτρα παροχής κοινοτικής υποστήριξης στη δράση των κρατών μελών για την καταπολέμηση της βίας εις βάρος παιδιών, εφήβων και γυναικών (Πρόγραμμα Daphne) (2000-2004)»⁽¹⁾

(98/C 407/31)

Στις 14 Αυγούστου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης για την ίδρυση της ΕΟΚ, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 16 Ιουλίου 1998 με βάση εισηγητική έκθεση της κ. Christina Wahrolin.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Σεπτεμβρίου 1998 (συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

Στόχος της ανακοίνωσης της Επιτροπής είναι να ενισχυθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι πρωτοβουλίες, οι προσπάθειες και τα μέτρα για την αποτροπή της άσκησης βίας κατά παιδιών, νέων και γυναικών.

Η Επιτροπή προτείνει τα εξής:

- ένα πολυετές κοινοτικό πρόγραμμα (πρόγραμμα Daphne) για τη δημιουργία και την ενίσχυση ενός δικτύου μεταξύ μη κρατικών ιδρυμάτων της Κοινότητας,
- ειδικά μέτρα για την προστασία των παιδιών από πράξεις βίας, όπως μεταξύ άλλων η κατάρτιση στατιστικών, και πλήρη αξιοποίηση των υπηρεσιών της Europol για την αναζήτηση των παιδιών που εξαφανίζονται,
- μέτρα σε κοινοτικό επίπεδο πριν από το 1999.

2. Παρατηρήσεις της ΟΚΕ

2.1. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει πολύ αξιόλογες απόψεις, αλλά οι τελευταίες πρέπει να παρουσιαστούν με σαφέστερο και συνεκτικότερο τρόπο. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι πρόκειται για ένα άκρως περίπλοκο πρόβλημα του οποίου οι λύσεις και οι αιτίες πρέπει να συζητηθούν σε διάφορα επίπεδα.

2.2. Η βία κατά των γυναικών και των παιδιών είναι διαδεδομένη και παρατηρείται σε όλα τα κοινωνικά στρώματα. Οι άνδρες που κακοποιούν γυναίκες και παιδιά ή διαπράττουν σεξουαλικά εγκλήματα είναι πάσης κοινωνικής προέλευσης και ηλικίας. Οι άνδρες αυτοί γνωρίζουν πολύ συχνά τις γυναίκες που κακοποιούν. Η βία ασκείται συνήθως κατ' οίκον. Για

το λόγο αυτό, η βία είναι συχνά «αόρατη» και πολλές φορές δεν καταγράφεται στις στατιστικές.

Ορισμένες κοινωνικές ομάδες είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στη βία και στα σεξουαλικά εγκλήματα, όπως π.χ. τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Αυτό οφείλεται αφενός μεν στο γεγονός ότι δυσκολεύονται να αποκαλύψουν ότι υπήρξαν θύματα βίας, αφετέρου δε στο γεγονός ότι πιθανόν να έχουν σχέση εξάρτησης από εκείνους που τους βοηθούν στην καθημερινή τους ζωή.

Ανάλογες καταστάσεις εξάρτησης μπορούν να προκύψουν μεταξύ παιδιών και ηλικιωμένων σε πολλές άλλες καταστάσεις όπου μια σχέση εξάρτησης αποτελεί το αντικείμενο αδιάτακτης εκμετάλλευσης από το ισχυρό μέρος της σχέσης.

Παρά τα πολυάριθμα μέτρα που έχουν ληφθεί από την κοινωνία κατά τα τελευταία χρόνια, η συγκεκριμένη βία εξακολουθεί να έχει μεγάλες διαστάσεις. Συνεπώς, για να εξαλειφθεί το σημαντικό αυτό κοινωνικό πρόβλημα, πρέπει να εξεταστούν σε μεγαλύτερο βαθμό οι αιτίες της βίας που ασκείται κατά των γυναικών. Πρόκειται συγκεκριμένα για την εικόνα που έχουν όσον αφορά τη γυναίκα η κοινωνία και τα μεμονωμένα άτομα. Εξακολουθούν να επικρατούν ορισμένες ξεπερασμένες αντιλήψεις όσον αφορά το ρόλο της γυναίκας. Οι προκαταλήψεις αυτές, που εκφράζονται άμεσα ή έμμεσα στις αντιλήψεις όσον αφορά την επικυριαρχία του άνδρα στη γυναίκα, πρέπει να καταπολεμηθούν σθεναρά. Οι προκαταλήψεις αυτές προσφέρουν το έδαφος για την εκδήλωση χρονομάτων βίας κατά των γυναικών. Συνεπώς, για να μπορέσουν να προταθούν κατάλληλα μέτρα για την καταπολέμηση της βίας αυτής, πρέπει να γίνουν καλύτερα γνωστές οι αιτίες στις οποίες οφείλεται η άσκηση βίας κατά των γυναικών.

Συνεπώς, τα θέματα που αφορούν τη βία κατά των γυναικών έχουν σχέση με τα θέματα ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, την κατανομή της εξουσίας μεταξύ των δύο φύλων και την εικόνα που έχουν οι άνδρες για τη γυναίκα. Η βία μπορεί να θεωρηθεί ως ακραίο παράδειγμα της ανισορροπίας που χαρακτηρίζει τη σχέση εξουσίας μεταξύ των δύο φύλων. Υπάρχουν και άλλα κοινωνικά φαινόμενα που έχουν στενή σχέση με τη βία κατά των παιδιών και των γυναικών και τα οποία αντικατοπτρίζουν με παρόμοιο τρόπο την ανισορροπία αυτή: η πορνεία, η πορνογραφία, η αμομιξία, η καταπίεση ανάλογα με το φύλο, και οι σεξουαλικές παρενοχλήσεις.

Η αντίληψη για τη γυναίκα που αντικατοπτρίζεται από τα φαινόμενα αυτά δεν συμφωνεί με τους στόχους περί ισότητας

⁽¹⁾ ΕΕ C 259 της 18.8.1998, σ. 2.

της ΕΕ που προϋποθέτουν ότι γυναίκες και άνδρες πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα, τα ίδια καθήκοντα και τις ίδιες ευκαιρίες σε όλους τους τομείς της ζωής. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι το πρόγραμμα Daphne θα συμβάλει στην επίτευξη του στόχου αυτού και στην κατοχύρωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των γυναικών και των παιδιών ως ανθρωπίνων υπάρξεων.

2.3. Οι αυτουργοί

Η ΟΚΕ θα ήθελε επίσης να επισημάνει ότι, κατά τις συζητήσεις για τα προληπτικά μέτρα, πρέπει να ληφθούν υπόψη, για κατανοητούς λόγους, και τα άτομα που διαπράττουν αδικήματα, δηλαδή οι αυτουργοί. Μια παράλειψη του προγράμματος είναι ότι δεν γίνεται αναφορά στους τελευταίους. Θα έπρεπε να δοθεί απάντηση στα εξής ερωτήματα: Ποιος είναι εκείνος που κακοποιεί; Για ποιο λόγο το πράττει; Πως μπορεί να σταματήσει να συμπεριφέρεται με τον τρόπο αυτό;

Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι τα διαφορετικά είδη αυτουργιών απαιτούν διαφορετική μεταχείριση από το νόμο και τα προγράμματα. Οι έρευνες όσον αφορά τις αιτίες της βίας και τις μεθόδους αντιμετώπισης του προβλήματος αυτού μπορεί να δώσουν απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά. Η ΟΚΕ κρίνει ότι θα ήταν επιθυμητό να διατεθούν πόροι του προγράμματος για τις μεθόδους θεραπείας των αυτουργών. Η ΟΚΕ έχει επισημάνει ότι το σύστημα παρακολούθησης διαφέρει από χώρα σε χώρα. Κρίνει ότι θα ήταν σκόπιμη μια ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των κρατών μελών τόσο για το σύστημα παρακολούθησης όσο και για τα διάφορα προγράμματα αποκατάστασης.

Στο προτεινόμενο πρόγραμμα γίνεται συχνά λόγος για μια ενημερωτική εκστρατεία, πράγμα που είναι ασφαλώς ιδιαίτερα σημαντικό. Ωστόσο, δεν προσιδιάζουν στο είδος αυτό εκστρατείας όλες οι κατηγορίες αυτουργών. Τα αποτελέσματα της παγκόσμιας διάσκεψης για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών⁽¹⁾ για εμπορικούς σκοπούς έδειξαν σαφώς ότι οι παιδεραστές δύσκολα επηρεάζονται από το είδος αυτό εκστρατειών, αλλά, ότι αντίθετα, οι τελευταίες μπορούν να έχουν σημαντικές προληπτικές επιδράσεις στη μεγάλη πλειοψηφία των ανδρών οι οποίοι, παράλληλα με τις σεξουαλικές σχέσεις τους με ενήλικους, εκμεταλλεύονται επίσης και παιδιά.

3. Συνεργασία

Στο πρόγραμμα τονίζεται η ανάγκη συνεργασίας μεταξύ εθελοντικών οργανώσεων, καθώς επίσης και μεταξύ εθελοντικών οργανώσεων και αρχών, πράγμα το οποίο επικροτεί η ΟΚΕ. Για να ληφθούν υπόψη οι διάφορες εμπειρίες και γνώσεις που έχουν αποκτηθεί από τις διάφορες αρχές και τις εθελοντικές οργανώσεις, πρέπει να υποστηριχθούν διάφορες μορφές συνεργασίας.

4. Παιδιά

Η ΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι υπάρχουν διαφορετικοί ορισμοί της έννοιας «παιδί» λόγω πολιτιστικών και άλλων

αιτιών. Κατά συνέπεια, είναι επιθυμητή η εφαρμογή του Άρθρου 1 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των παιδιών, σύμφωνα με το οποίο ως παιδί θεωρείται κάθε άτομο ηλικίας 18 ετών, εκτός και αν το παιδί καθίσταται ενήλικο σε μικρότερη ηλικία σύμφωνα με το νόμο που ισχύει για τα παιδιά.

Όσον αφορά το Άρθρο 12 της εν λόγω Σύμβασης για τα παιδιά, το προτεινόμενο πρόγραμμα δράσης πρέπει να κατοχυρώνει το δικαίωμα των παιδιών να εκφράζονται για όλα τα θέματα που αφορούν την ωριμότητα και την ηλικία του παιδιού. Πρέπει επίσης να δημιουργηθούν και να υποστηριχθούν δίκτυα για τα παιδιά και τους νέους που αγωνίζονται για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, καθώς επίσης και να εξασφαλιστεί η συμμετοχή των παιδιών στην κατάρτιση και την εφαρμογή των προγραμμάτων που τα αφορούν.

Η ΟΚΕ θα ήθελε επίσης να επισημάνει το γεγονός ότι τα παιδιά γυναικών που έχουν κακοποιηθεί βρίσκονται στο περιθώριο, και ότι είναι επιτακτικά αναγκαίο να ληφθούν επίσης υπόψη τα παιδιά που ζουν σε οικογένειες όπου η μητέρα κακοποιείται. Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα παιδιά, πρέπει, κατά συνέπεια, να θεωρούνται τα παιδιά αυτά ως ανεξάρτητα άτομα που έχουν τα ίδια ανάγκη υποστήριξης και βοήθειας. Τα αποτελέσματα ερευνών δείχνουν ότι η βία μεταδίδεται από τη μια γενιά στην άλλη και, για το λόγο αυτό, είναι επιτακτικά αναγκαίο και έχουν τα παιδιά τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τις εμπειρίες τους.

5. Υποψήφιες χώρες

Είναι ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι παρέχεται στις υποψήφιες χώρες η δυνατότητα συμμετοχής στο πρόγραμμα. Έφτασε η ώρα να ληφθεί υπόψη η κατάσταση των παιδιών στις χώρες αυτές και, ταυτόχρονα, να συνειδητοποιηθεί περισσότερο η κατάσταση αυτή από το κοινό και από τους φορείς που είναι αρμόδιοι για την εφαρμογή των νόμων. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη γνώσεων στον τομέα αυτό και, κατά συνέπεια, είναι άκρως σημαντικό να μεταδώσουν οι εθελοντικές οργανώσεις της Δύσεως τις στατικές εμπειρίες και γνώσεις τους. Πρέπει να προωθηθεί η ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών μεταξύ των υποψήφιων χωρών και των χωρών της Δυτικής Ευρώπης.

6. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Τα ΜΜΕ έχουν σημαντική επίδραση στη σημερινή κοινωνία και μπορούν, κατά συνέπεια, να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διάδοση των πληροφοριών. Πρέπει να ενθαρρυνθούν οι φορείς του τομέα των ΜΜΕ να χαράξουν στρατηγικές που να ενισχύουν το ρόλο των τελευταίων όσον αφορά την ποιοτική, ακριβή και δεοντολογική ενημέρωση για όλες τις πτυχές που αφορούν τη βία και τα σεξουαλικά εγκλήματα κατά των παιδιών και των γυναικών.

Η επικοινωνία μεταξύ των απόμων γίνεται όλο και περισσότερο μέσω του Ίντερνετ, πράγμα που προσφέρει μεγάλες δυνατότητες ενημέρωσης και μπορεί να διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ οργανώσεων. Μπορούν να δημιουργηθούν τράπεζες γνώσεων όπου να συγκεντρώνονται διάφορα είδη πληροφοριών με συγκροτημένο και προσιτό τρόπο. Ωστόσο, η καθιέρωση της νέας αυτής τεχνικής έχει παρουσιάσει διάφορα

⁽¹⁾ Βλέπε στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με τίτλο «Εκμετάλλευση των παιδιών και σεξουαλικός τουρισμός» — ΕΕ C 284 της 14.9.1998, σ. 92, που καταρτίζεται από τον κ. Γεώργιο Σκλάβου.

προβλήματα. Η διάδοση παράνομου υλικού, π.χ. πορνογραφικού υλικού με παιδιά και πορνογραφικού υλικού με βίαιες σκηνές, διαδίδεται τώρα ευκολότερα πέραν των συνόρων. Δεδομένου ότι πρόκειται για παγκόσμιο πρόβλημα που υπερβαίνει τα εθνικά σύνορα, απαιτείται η στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών.

7. Σύνοψη

Η ΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ιδιαίτερα τη θέση της Επιτροπής πως η βία κατά των γυναικών και των παιδιών πρέπει να θεωρηθεί ως σοβαρή παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η κακοποίηση και η σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών και των παιδιών θεωρείτο επί μεγάλο χρονικό διάστημα ως εσωτερική υπόθεση μιας οικογένειας. Οι σχετικές δηλώσεις της Επιτροπής αυξάνουν σημαντικά τις δυνατότητες καταπολέμησης της καταπίεσης των παιδιών και των γυναικών.

Επίσης, είναι ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι τονίζεται η σημασία των ενώσεων. Οι οργανώσεις αυτές διαθέτουν πλούσιες γνώσεις και εμπειρίες όσον αφορά το πρόβλημα της βίας που ασκείται κατά των γυναικών και των παιδιών.

Η ΟΚΕ θα ήθελε επίσης να εκφράσει την υποστήριξή της στην πρόταση για συλλογή και ανάλυση των επίσημων στατιστικών στοιχείων σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την κακοποίηση των παιδιών. Υποστηρίζει επίσης την πρόταση να συσταθεί στα κράτη μέλη η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Europol όχι μόνο για την αναζήτηση και τον εντοπισμό των εξαφανισμένων παιδιών, αλλά και ενδεχομένως για τη λήψη μέτρων κατά των αυτουργών και του οργανωμένου εγκλήματος.

Δεδομένου ότι πρόκειται για πρόβλημα που εξακολουθεί να υπάρχει σε όλες τις χώρες, είναι ιδιαίτερα σημαντικό το γεγονός ότι προτείνεται η συμμετοχή των υποψήφιων χωρών στο πρόγραμμα.

Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Tom JENKINS